

AVELSPLAN FÖR ISLANDSHÄSTAR

INNEHÅLL

1. STAMBOK	1
2. RASBESKRIVNING	1
3. AVELSMÅL	1
3.1. Generella avelsmål	1
3.2. Specifika avelsmål	2
3.2.1. Exteriör generellt	2
3.2.2. Detaljerade urvalskriterier	2
3.2.3. Ridegenskaper generellt	3
3.2.4. Detaljerade urvalskriterier	3
4. AVELSPROGRAM FÖR ISLANDSHÄSTAR	4
4.1. Avelsmetodik	4
5. BETÄCKNINGSLICENSER	5
5.1. Licens för bedömd hingst	5
5.2. Unghingstlicens	5
5.3. Gårdshingstlicens	5
6. BETÄCKNINGSMETODER	5
6.1. Semin	5
6.2. Embryotransfer	5

1. STAMBOK

Systemet som används för stamboksföring av islandshästar är den internationella databasen WorldFengur (WF) som ägs av det isländska lantbruksförbundet: Bí (Bændasamtök Íslands) och FEIF (International Federation of Icelandic Horse Associations). Systemet är uppdelat i sektioner efter länder och den svenska sektionen är den svenska stamboken för islandshästar. Moderstamboken för rasen är den isländska sektionen i WorldFengur som upprättas av Bí.

Moderstambokens regler beskrivs i isländska lagar nr. 442/2011 samt i FEIFs General Rules and Regulations. Beslut om ändringar i moderstambokens regler tas på FEIFs avelsledarmöte som arrangeras i februari varje år, där Sverige representeras av avelsledaren i Sverige. Med jämna mellanrum arrangeras även möten för WorldFengurs registratorer från alla länder.

Krav för registrering av individer i stamboken beskrivs i SIF Avels riktlinjer.

Avelsarbetet för islandshästar definieras som internationellt. System för avelsvärdering är internationellt och resultat från avelsbedömningar registreras i WorldFengur. Resultat från alla länders avelsbedömningar ligger till grund för en internationell beräkning av avelsvärde med BLUP metoden där populationen definieras som alla hästar registrerade med härstamning och födelseår i WorldFengur. Endast resultat från avelsbedömningar som följer isländska lagar nr. 442/2011 registreras i WorldFengur. Resultat från avelsbedömningar är offentligt och sökbart i WorldFengur.

Populationen av islandshästar är omkring 280.000 individer varav ca 30.000 individer finns i den svenska stamboken. Antalet uppfödare i Sverige är ca 800 personer.

2. RASBESKRIVNING

Islandshästens storlek är normalt ca 142 cm, \pm 5 cm i mankhöjd. De flesta färgvarianter och tecken förekommer i rasen. Hästen utstrålar fysisk och psykisk styrka, självständighet och stolthet, särskilt under ryttare.

Exteriören har stor variation, men en typisk islandshäst är rektangulär och kompakt i sin byggnad. Typiskt för rasen är sluttande kors, en lång, tjock man och svans samt en tät vinterpäls.

Den isländska hästen är en ridhäst. Hästens gångarter är unika och skall vara minst fyra – förutom skritt, trav och galopp så måste den ha tölt. Vissa hästar har ytterligare en gångart, en mycket snabb (flygande) pass. Som ridhäst är den en utomordentligt mångsidig och samarbetsvillig häst med en stor kapacitet, anpassningsbar både till barn och vuxna. Hästen är härdig, självständig, social och lätt att umgås med. Hästen har en lång livslängd, 25 – 30 år är inte ovanligt.

3. AVELSMÅL

Avelsmål för islandshästen är att bevara en tillräcklig genetisk variation för att motverka en höjning av den genomsnittliga inavelskoefficienten i den svenska populationen samt att förbättra rasen avseende de urvalskriterier som beskrivs i de specifika avelsmålen. Avelsmålet fastställs i isländska lagar nr. 442/2011.

3.1. Generella avelsmål

Det officiella avelsmålet är friska, fertila och hållbara hästar – en robust islandshäst. Alla förekommande färgvariationer ska bevaras men det ska hållas i åtanke att vissa färgvariationer är korrelerade med genetiska eller fysiska defekter som bör undvikas. Avelsmålet ger utrymme för stor variation när det gäller mankhöjd men önskvärd mankhöjd är minst 138 cm.

3.2. Specifika avelsmål

3.2.1. Exteriör generellt

Exteriören ska vara funktionell och främja hästens hälsa och hållbarhet, där förmågan att bära sig själv i varierande gångarter samt hästens kapacitet att röra sig korrekt och välbalanserat under ryttare är av största vikt. Exteriören ska även kännetecknas av en vacker utstrålning med vikt på muskler och styrka.

3.2.2. Detaljerade avelsmål

Huvud

Väldigt vackert, lätt och välmejslat huvud med tunna öron som är väl placerade och inte för öppna. Ögat är stort och vaket med en nätt ram. Ganascherna är tunna och noslinjen är rak, näsborrarna är öppna och längden på munnen är funktionell.

Hals, manke och bog

Väldigt välformad hals som är smidig, rest och högt ansatt. Halsen har en lång och välvd överlinje, är väl separerad från bogarna och väldigt slank. Övergången mellan huvud och hals är tunn och smidig. Manken är hög och lång och bogarna är långa och liggande.

Rygg och kors

Ryggen har mycket bra förutsättningar för bärighet; den är bred och muskulös, hög framtill och lägsta punkten är i mitten. Ländryggen är kort, bred och muskulös och övergången mellan ländrygg och kors är smidig. Korset är långt, lagom sluttande och jämnt format. Kors och lår är muskulösa.

Proportioner

Imponerande helhetsbild. Hästen är robust och välbalanserad; framdel, mittendel och bakdel är jämntlånga, hästen är byggd i uppforsbacke, muskulös och tillräckligt bred i bröstet. Hästen är högbent och har spolformad, jämn och förhållandevis lätt bål. Hästens längd kommer ifrån långa bogar, lagom lång rygg samt ett långt kors. Hästen är längre än vad den är hög på korset.

Benkvalitet

Korrekt placerade fram- och bakben sett ifrån profil; frambenen är placerade långt fram på frambenen, de är raka från mitten av underarmen och ner till kotan som är lagom lång och sluttande. Bakbenen är placerade under hästen så att det bildas en rak, vertikal linje från sittbensknölen ner till hasen och längs skenbenet. Bakbenets leder ska vara lagom vinklade. Senorna är torra och väldigt starka samt väl separerade från skenbenet och lederna är starka. Frambenet är muskulöst och hästen har rikligt med hovskägg.

Benställning

Korrekt ben: Hästen har helt raka ben sett framifrån i stillastående och frambensrörelserna sker i en rak linje med tillräckligt avstånd mellan höger och vänster ben. Bakbensrörelserna ska även vara raka, men bakbenen är något roterade utåt. Rörelserna sker i en rak linje med lagom avstånd mellan höger och vänster ben och avståndet ökar när hästen ökar tempot.

Hovar

Väldigt starka, friska och välformade hovar. Hovväggen är tjock, stark och jämn. Hoven är bred över kronranden och det är rätt förhållande mellan bredden på kronranden och bredden på hoven. Trakterna är tjocka, starka och med korrekt längd i förhållande till längden på tån, med friska hörnstöd och trakternas sluttning är korrekt. Ballarna är jämna och tjocka. Sulan är tjock, välvd och symmetrisk, strålen är jämnt formad och frisk.

Man och svans

Hästens pannlugg, man och svans ökar hästens utstrålning. Pannluggen, manen och svansen är tjocka. Pannluggen sträcker sig tydligt nedanför hästens ögon, manen är lång på båda sidor och svansen sträcker sig ner till kotorna. Manens tillväxt är jämn från nacken och ner till manken.

3.2.3. Ridegenskaper generellt

Målet är en kvalitets gångartshäst som har naturlig förmåga att bära ryttare, vara välbalanserad och självbärig samt vacker under ryttare. En häst som är smidig och säker på fötterna samt uthållig – en äkta isländsk gæðingur.

Huvudsakliga målet när det gäller hästens gångarter är korrekt takt, korrekt kroppshållning och att hästen rör sig avspänt och i jämn rytm. Gångarterna ska kännetecknas av smidighet, lätthet, långa steg och stora tempovariationer.

Hästen ska kunna röra sig i korrekt kroppshållning i varje gångart. Rörelserna ska vara fria och utan ansträngning. Hästen ska ha förutsättningar för att samla sig men även för ökad steglängd och påskjut i högt tempo. Ökning av tempot i gångarterna ska komma mera ifrån en ökad steglängd än ökad stegfrekvens. Viktiga aspekter i hästens kroppshållning är: överlinjen är lång och avspänd och det är bärighet i både ryggen och bakpartiet. Hästen har lätt för att sänka korset och använda bakbenen för både bärighet och påskjut. Hästen har lätt för att bära upp ryggen med en välvd hals som sträcker sig framåt med nacken som högsta punkt. Huvudets hållning är avspänd och otvingad med nosen framför lodlinjen. Rörelserna flödar fritt genom hästens bål med elasticitet i ryggen som skapas av bakbens bärighet och påskjut samt en avspänd överlinje.

Halsens resning och rundning varierar mellan tempon, gångarter och samlingsgrad. När hästen är samlad i långsammare tempon är överlinjen mera välvd, korset är sänkt och hästens framdel är högre jämfört med bakdelen. Stegen är kortare och långsammare och bakbenen vilar längre i marken än frambenen, som har höga, lätta och lediga rörelser. Samlingen måste gå hand i hand med smidighet och rörelsernas fria flöde. När hästen ökar tempot ska steglängden öka och tiden som bakbenen vilar i marken blir jämnare mellan fram- och bakben, hästen förlänger halsen och får friare huvudhållning med en stark och avspänd överlinje.

3.2.4. Detaljerade avelsmål

Tölt

Tölt med ren och jämn fyrtakt, är bekväm och smidig med långa steg samt höga och framåtgripande rörelser. Hästen är välbalanserad, med väldigt lätta och elastiska rörelser som flödar fritt genom hästens bål. Hästen rör sig i uppforsbacke, med rest hals, lång och avspänd överlinje, bärig och elastisk rygg samt aktiv och smidig bakdel. Hästen bibehåller kvaliteten i tölten i alla tempon, från långsamt tempo och upp till högt tempo.

Trav

Tvåtaktig trav, välbalanserad och säker med jämn rytm. Hästen tar långa steg med höga, lätta och mycket elastiska rörelser samt bra sväv. Hästen rör sig i uppforsbacke med lång överlinje och bra bärighet i ryggen. Rörelserna flödar oförhindrat genom hästens bål och hästen bibehåller kvaliteten i traven från långsamt tempo och upp till högt tempo.

Pass

Taktren och säker pass med långa steg och eleganta rörelser i mycket högt tempo. Den är mycket välbalanserad, med bra sväv och lätthet där hästen använder sin kropp på ett korrekt sätt. Överlinjen är lång och bakdelen är engagerad, hästen sträcker huvud och hals framåt.

Snabb galopp

Galopp med bra takt och sväv, elasticitet och smidighet. Hästen rör sig i uppförsbacke med höga och lätta rörelser i högt tempo, bakdelen är engagerad och bakbenen sträcker sig långt inunder hästen. Hästen sträcker ut i långa och runda bågar. Ryggen är bärig och överlinjen är lång och smidig.

Sakta galopp

Tretaktig, mycket smidig galopp i korrekt tempo, med långa steg och bra sväv. Rörelserna är harmoniska och elastiska. Hästen rör sig i mycket bra balans med lätta och smidiga rörelser, uppåt och framåt, elegant och utan ansträngning. Överlinjen är välvd och hästen rör sig i uppförsbacke; bakdelen är engagerad med bäriga bakben så att framdelens rörelser är höga och lätta.

Ridbarhet

En mycket samarbetsvillig ridhäst, positiv och villig att prestera. Den är alert och lyhörd för hjälperna, modig och avspänd i alla gångarter. Hästen är alltid lätt i handen med avspänd överlinje. Den är i fullständig mental balans och presterar i alla gångarter med minimal hjälp från ryttaren.

Helhetsintryck

En mycket uttrycksfull och elegant häst under ryttare; korrekt kroppshållning i alla gångarter, är välrest och välbalanserad med lång och avspänd överlinje. Hästen rör sig fritt och smidigt utan ansträngning, är lätt i handen och mjuk i kroppen. Alla gångarter kännetecknas av lätthet och elasticitet samt höga och framåtgripande rörelser.

Skritt

Skritt med jämn takt och rytm, välbalanserad och stabil, med långa steg. Rörelserna är uttrycksfulla och energiska samtidigt som hästen vilar i varje steg. Hästen är medelrest, överlinjen är lång, elastisk och välvd med bra bärighet i ryggen. Bakdelen är engagerad och rörelserna flödar genom hästens kropp, från pannlugg till svansen, utan ansträngning.

4. AVELSPROGRAM FÖR ISLANDSHÄSTAR

Avelsprogrammet genomförs i Sverige i enlighet med FEIFs officiella avelsprogram samt riktlinjer från Island.

Avelsprogrammet syftar till att bevara och förbättra islandshästen. Selektion av avelsdjuren baseras på resultat från avelsbedömningar samt skattade avelsvärden (BLUP avelsindex) som även används för att bevaka populationens genetiska utveckling.

Hingstar som används i avelsprogrammet och är födda år 2000 eller senare ska vara härstamningskontrollerade med DNA eller blodtypning och hingstar födda år 2006 eller senare med DNA analys. Ston som används i avelsprogrammet bör ha registrerad DNA analys i WorldFengur. Alla hästar som ingår i avelsprogrammet ska vara identifierade och registrerade i WorldFengur enligt de regler som beskrivs i SIF Avels riktlinjer. Hingstar och ston som ingår i avelsprogrammet ska vara fria från genetiska defekter så som benspatt och defekter i könsorgan.

4.1. Avelsmetodik

För att uppnå det fastlagda avelsmålet följs ett systematiskt tillvägagångssätt, som kan omfatta alla komponenter som utgör ett modernt avelsarbete och som vilar på vetenskapliga grunder och etablerad praktisk erfarenhet. Avelsarbetet med islandshästar bedrivs till stor del som ett internationellt samarbetsprojekt, som omfattar alla FEIF:s medlemsländer med den internationella databasen WorldFengur som grund.

Avelsarbetets komponenter kan sammanfattas som:

- a) Avelsmål; är internationellt fastlagt i FEIFs regelverk samt i isländska lagar.

- b) Identifikation av individer och registrering.
- c) Mätning av egenskaper, som ingår i avelsmålet (bedömning av exteriör och ridegenskaper, insamlande av hälso- och sjukdomstillstånd).
- d) Genetiska analyser (utförs av därtill utbildade experter).
- e) Avelsvärdering (huvudsakligen enligt BLUP-metoden).
- f) Urval (baserad på BLUP och resultat från avelsbedömningar. Informationskällan är den internationella databasen WorldFengur).

5. BETÄCKNINGSLICENSER

För att få hingsten publicerad i den digitala hingstkatalogen samt för att få tillgång till att rapportera hingstens betäckningar krävs betäckningslicens som kan lösas i Hestur under perioden 1 januari till och med 15 september. Rapporterade betäckningar registreras i WorldFengur efter att språngrullan stänger den 31 december varje år. Betäckningsintyg utfärdas från WorldFengur.

Krav på samtliga hingstar för att lösa licens är

- Godkänd härstamningskontroll mot fader och moder verifierad med DNA-test. Undantag gäller för hingstar födda på Island före 1998 som inte behöver vara härstamningskontrollerade mot moder.
- Fria från kända ärftliga defekter enligt SJVFS 2019:31. Hingstar kontrolleras vid avelsbedömningar men obedömda hingstar behöver intyg från veterinär.
- Hingstar från och med 5 års ålder ska ha spattröntgen utan anmärkning registrerad i WorldFengur.

5.1. Licens för bedömd hingst

För att kunna erhålla hingstlicens ska hingsten ha genomgått fullständig avelsbedömning och ha avelsindex (BLUP) lägst 95. Hingstlicens gäller ett kalenderår i taget för obegränsat antal ston.

5.2. Unghingstlicens

Hingst med avelsindex (BLUP) lägst 115 kan från två års ålder erhålla betäckningslicens fram till och med 4 års ålder. Unghingstlicensen gäller ett kalenderår i taget för obegränsat antal ston.

5.3. Gårdshingstlicens

Hingstar 2-4 år med avelsindex lägre än 115, obedömda hingstar äldre än 4 år samt bedömda hingstar med avelsindex lägre än 95 kan erhålla gårdshingstlicens. Gårdshingstlicensen gäller under kalenderåret för ett sto med identisk ägarregistrering som hingsten.

6. BETÄCKNINGSMETODER

De vanligaste betäckningsmetoderna på islandshästar är de naturliga betäckningsmetoderna fribetäckning och handbetäckning.

6.1. Semin

För föl födda efter insemination gäller samma regler som vid naturlig betäckning.

6.2. Embryotransfer

- a) Givarstoet måste ha godkänd härstamningskontroll mot fader och moder verifierad med DNA-test.
- b) Mottagarstoet måste vara renrasig islandshäst registrerad i WorldFengur och ha godkänd härstamningskontroll mot fader och moder verifierad med DNA-test.

- c) Fölet måste ha godkänd härstamningskontroll mot fader och moder verifierad med DNA-test.
- d) Begränsning av antalet avkommor per sto och år
 - i) Högst 2 föl via embryotransfer + 1 föl via givarstoet (2 är tillåtet om det är tvillingar)
 - ii) Max 3 (4 om tvillingar) avkommor per år
 - iii) En tydlig markering i WorldFengur ska indikera vilka avkommor som är via surrogatmödrar
 - iv) Kloning av islandshästar är inte tillåtet
 - v) Genmanipulation av islandshästar är inte tillåtet